

IZJAVA KULTURE POVJERENJA I PRAVIČNOSTI

JUST CULTURE STATEMENT

I Opšte

Izjava kulture povjerenja i pravičnosti (u daljem tekstu: Izjava), nije pravno obavezujuća, i predstavlja prihvatanje i sprovođenje kulture povjerenja i pravičnosti u okviru organizacije potpisnice Izjave. Izjava se ne bavi sudskim postupcima ili propisima, primjenljivim u Crnoj Gori i ne isključuje njihovo sprovođenje i primjenu.

Sigurnost vazdušnog saobraćaja je od najvećeg značaja za vazduhoplovne subjekte, ali isto tako jako je značajna i sa aspekta javnosti. Sigurnost vazdušnog saobraćaja nije samo regulatorni zahtjev, već svaki vazduhoplovni subjekt ima i obavezu i odgovornost da održava i unapređuje sigurnost vazdušnog saobraćaja. Osoblje koje vrši poslove u vazduhoplovstvu, na svim nivoima, ima odgovornost u oblasti sigurnosti čija je puna primjena od ključnog značaja za uspostavljanje sistema sigurnosti.

U skladu sa sigurnim vazduhoplovnim sistemom zahtijeva se da događaji koji utiču ili koji bi mogli da utiču na sigurnost u vazdušnom saobraćaju budu prijavljeni u potpunosti, slobodno i blagovremeno kako bi se olakšalo njihovo istraživanje i implementacija iskustva i prakse, i spriječilo ponavljanje grešaka i propusta.

Kultura povjerenja i pravičnosti mora biti u centru efikasnog sistema prijavljivanja događaja od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja i potrebno je postojanje takvog sistema u svim vazduhoplovnim subjektima.

Svaki vazduhoplovni subjekt treba da, nakon konsultovanja sa svojim zaposlenim, implementira interna pravila¹ koja najbolje odgovaraju specifičnostima konkretne organizacije. Ova interna pravila treba da budu podržana dokumentovanim procesima i da se primjenjuju dosljedno kod svakog vazduhoplovnog subjekta.

Ovom Izjavom konstituisan je skup ključnih principa koje će svaki vazduhoplovni subjekt, potpisnik, nastojati da implementira u kontekstu svojih internih pravila o kulturi povjerenja i pravičnosti.

Mi, potpisnici ove Izjave, podstičemo naše članove da implementiraju kulturu povjerenja i pravičnosti na osnovu sljedećih ključnih principa iz ove Izjave.

II Ključni principi kulture povjerenja i pravičnosti

1. Očuvanje sigurnosti tokom pružanja usluga u vazdušnom saobraćaju predstavlja prioritet.
2. Osoblje, na svim nivoima, djeluje u interesu sigurnosti, na način proporcionalan obuci, iskustvu i stručnim standardima koji odgovaraju njihovoj poziciji ili funkciji. Da bi se ovo postiglo vazduhoplovni subjekt su odgovorni da svom osoblju obezbijede odgovarajuće okruženje, sredstva, obuku i procedure.
3. Znajući da se u okviru vazduhoplovne industrije, zaposleni, uprkos svojoj obuci, stručnosti, iskustvu, sposobnostima i dobroj volji, mogu suočiti sa situacijama gdje granice ljudske efikasnosti kombinovane sa neželjenim i nepredvidljivim sistemskim uticajima mogu da dovedu do neželjenog ishoda potpisnice će proaktivno djelovati na utvrđivanju mogućih scenarija ublažavanja posljedica ovakvih situacija.
4. Analize prijavljenih događaja od strane vazduhoplovnih subjekata treba da se fokusiraju na efikasnost sistema, a ne na pripisivanje krivice i/ili fokus na individualne odgovornosti, osim u slučajevima predviđenim u skladu sa Pravilnikom o obavještanju, analiziranju i praćenju (Follow-Up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu („Službeni list CG“, br. 45/16), kojim je preuzeta Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br.376/2014, i drugim primjenljivim zakonodavstvom.
5. Prilikom procjenjivanja individualne odgovornosti, organizacije treba da se fokusiraju na određivanje da li su preduzete akcije, propusti ili odluke proporcionalne sposobnostima, iskustvu i obuci, a ne na ishod događaja.
6. Lica koja prijavljuju informacije koje se odnose na sigurnost vazdušnog saobraćaja, kao i sva druga lica navedena u prijavi, zaštićena su od neželjenih posljedica, u skladu sa Pravilnikom o obavještanju, analiziranju i praćenju (Follow-Up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu („Službeni list CG“, br. 45/16), kojim je preuzeta Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br.376/2014.
7. Treba identifikovati i podsticati pozitivno ponašanje i akcije u vezi sa analizom neželjenih događaja.
8. Vazduhoplovni subjekt će promovisati efikasnu implementaciju principa kulture povjerenja i pravičnosti na svim nivoima, uključujući u te aktivnosti sve zaposlene i njihove predstavnike. Aktivno će negovati uzajamno povjerenje i poštovanje, i promovisati podršku i saradnju u cilju izgrađivanja neophodnog povjerenja. Posebna pažnja će se posvetiti edukaciji zaposlenih o principima kulture povjerenja i pravičnosti i njihovoj primjeni. Potpisnice će nastojati da sva relevantna dokumentacija zaposlenima bude raspoloživa.
9. Interna pravila kulture povjerenja i pravičnosti treba da sadrže, između ostalog, definiciju procesa, pored aktera koji su uključeni, u svrhu određivanja neprihvatljivog ponašanja, u skladu sa svojim opisom u Pravilniku o obavještanju, analiziranju i praćenju (Follow-Up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu („Službeni list CG“, br. 45/16), kojim je preuzeta Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br.376/2014.
10. Interna pravila kulture povjerenja i pravičnosti treba da dokumentuju kako se upravlja sigurnosnim podacima, kako se oni skladište, čuvaju i otkrivaju. Interna pravila kulture povjerenja i pravičnosti, takođe, treba da dokumentuju u kojoj mjeri organizacija namjerava da dijeli de-identifikovane podatke u svrhu usvajanja znanja o sigurnosti.
11. Podrška pružena od strane organizacija, u slučajevima kada zaposleni podliježu eksternim procedurama na osnovu događaja koji oni prijave ili u koji su uključeni, učvršćuje uzajamno povjerenje koje je neophodno kako bi se obezbijedila efikasna kultura pravičnosti i povjerenja.
12. Dosljedno i efikasno okruženje kulture povjerenja i pravičnosti zahtijeva djelovanje dalje od objavljivanja internih pravila kulture povjerenja i pravičnosti.
13. Kako bi se efikasno implementirala kultura povjerenja i pravičnosti osoblje na svim nivoima, rukovodstvo treba da razumije i prihvati svoju odgovornost po pitanju principa kulture povjerenja i pravičnosti i internih pravila i njihove promocije.
14. Organizacije, u saradnji sa uključenim stranama, uključujući Agenciju za civilno vazduhoplovstvo, treba da definišu kako namjeravaju kontinuirano da promovišu i stimulišu implementaciju principa i praksi kulture povjerenja i pravičnosti kroz organizaciju.
15. Organizacije treba redovno da revidiraju i procjenjuju zrelost svojih internih pravila kulture povjerenja i pravičnosti i da ih uporede sa percepcijom kulture povjerenja i pravičnosti kroz organizaciju. Usvajanje novih regulatornih okvira, procedura i postupaka, takođe može da bude od koristi i može se uzeti u obzir.

¹ - Članom 16 (11) Priloga 1 Pravilnika o obavještanju, analiziranju i praćenju (Follow-Up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu („Službeni list CG“, br. 45/16), kojim je preuzeta Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br.376/2014, propisuje se postojanje „internih pravila kulture povjerenja i pravičnosti“, podržanih internim procesima koji treba da se usvoje nakon konsultacija sa predstavnicima osoblja organizacije, kao i da se implementiraju u evropske vazduhoplovne organizacije.

Potpisnici Izjave se obavezuju da će poštovati i primjenjivati ključne principe kulture povjerenja i pravičnosti utvrđene ovom Izjavom.

Agencija za civilno vazduhoplovstvo
Dragan Đurović,
direktor

Montenegro Airlines A.D.
Živko Banjević,
izvršni direktor

A.D. Aerodromi Crne Gore
Danilo Orlandić,
izvršni direktor